

Mehmet Emin Yurdakul (1869-1944)

Mehmet Emin Yurdakul

Millî Mücadele öncesinden başlayarak, millî birlik ve bütünlüğün milletlerin kalkınmasında birincil etken olduğunu şiirlerinde belirtmeye çalışan ve Türk edebiyatında Millî Şair unvanına layık görülen ilk şair olan Mehmet Emin Yurdakul 1869'da İstanbul'da doğdu. Babası balıkçılıkla geçinen Salih Reis adlı bir esnaftır. İlk öğrenimine Beşiktaş ana ve ilk okulunda başladı. Sonra Askerî Rüştiyeye geçti. Bir süre Mülkiye İdadisine devam ettiyse de bitirmeden ayrıldı. 1877'de devlet memurluğuna başladı. 1889'da Hukuk mektebine kaydoldu, fakat burayı da bitirmeden okuldan ayrıldı. Bu öğrenimi sırasında yazdığı mensur bir eseri dönemin tanınmış isimlerinden olan Recaizade Mahmut Ekrem ve Abdülhak Hamit'in dikkatini çekti ve onların destekleriyle, daha önce ücretsiz olarak başladığı devlet memurluğuna 1890'da maaşlı olarak devam imkânına kavuştu. Bu görevini terfilerini de alarak 1907 yılına kadar sürdürdü. İlk şiiri 1897'de yayımlanan Asır Gazetesi'nde basılan Cenge Giderken'dir. Bunu 1900 yılında dokuz şiirinin yer aldığı ilk şiir kitabı olan Türkçe Şiirler takip etti. Bu arada 1907'de İttihat ve Terakki Cemiyetine üye oldu. Şiirlerindeki millî heyecanların bazı çevrelerce hoş karşılanmaması yüzünden İstanbul'dan uzaklaştırılmasına karar verilip görevi Erzurum'a nakledildi. Aynı duygu ve düşünceleri daha da derinleşerek devam ettiren birkaç şiirini İstanbul'da çıkarılan Servetifünun, İzmir'de yayımlanan Muktebes ve Selanik'teki Çocuk Bahçesi adlı dergilerde yayımladı. İkinci Meşrutiyetin ilanı ile görev yeri değiştirilerek Trabzon'a tayin edildi. 31 Mart 1909 olaylarındaki gericiliğe karşı tavrından ötürü takdir edilerek İstanbul'a nakledildi. Matbuat Umum Müdürlüğüne getirilmek istendi. Fakat kabul etmedi. Kısa bir süre için Bahriye Nezareti müsteşarlığında bulundu. Bu görevden kendi isteği ile ayrıldı ve hemen Hicaz Valiliğine atandı. Burada da kısa bir süre kaldıktan sonra yine üç ay gibi kısa bir süre kalacağı Sivas valiliğine atandı. Bu görevinden istifa ederek İstanbul'a döndü. 1911 yılında kurulmuş olan Türk Ocağının reisliğine getirildi. Fakat 1911 yılının sonuna doğru Erzurum Valiliğine tayin edildi. Bu görevde bir yıl kaldıktan sonra devlet hizmetinde 25 yılını doldurduğu gerekçesi ile emekli edildi. 1913 yılında Musul Mebusu olarak Osmanlı Mebusan Meclisine girdi. Bütün bu hareketli hayatına ve yaşadığı huzursuzluklara rağmen millî, ahlaki ve kısmen de tarihî motifler, heyecanlar

taşıyan şiirlerini yazmaya ve neşretmeye devam etti. 17 Aralık 1914 tarihinde İstanbul'da kendisi için bir özel gece düzenlendi. Türk Ocağı yetkililerinin "Türklerin İlk Büyük Millî Şairi Mehmet Emin Bey İçin" adıyla düzenlenen bu gecede o güne kadar yayımlanmamış birçok şiiri kendisi ve diğer bazı şahsiyetler tarafından okundu. Bu tarihten sonra yeni şiirleri yanında daha önce çıkmış olanlarının da bazılarının yer aldığı Türk Sazı adlı eserini bastırdı. Bunu peş peşe çıkarılan Ey Türk Uyan, Tan Sesleri, Ordunun Destanı, Dicle Önünde ve Hastabakıcı Hanımlar adlı eserleri takip etti. Daha sonra bunlardan yaptığı seçmelerden ibaret olan Turan'a Doğru eseri ile İsyân ve Dua adlı kitaplarını bastırdı. Bu günlerde İstanbul'un işgali gibi bütün Türkleri derinden yaralayan bir olayın şahidi olan Millî Şair, Türkçülük bilincinin bu çirkin olaylarla zedelenmeyeceğini, aksine bunların birlik ve bütünlüğü perçinleştirmesi ve bu sayede diriliş ve kurtuluşun gerçekleşebileceğini savunan iki büyük yazıdan ibaret olan Türk'ün Hukuku adlı eserini yayımladı. 1919'un 19 Mayıs'da ateşlenen Millî Mücadele meşalesinin aydınlığına kavuşmak için 1921 Mart ayında Yusuf Akçura ile birlikte Ankara'ya gelmek üzere İstanbul'dan ayrılan Mehmet Emin aynı yılın Nisan ayında Ankara'ya ulaştı. Burada Mustafa Kemal'in takdir ve iltifatına mazhar olarak karşılandı. Yeni şiirlerinden ibaret olan Aydın Kızları adlı eserini bastırdı. Burada kısa bir süre kaldıktan sonra Mustafa Kemal'in isteği ile, Samih Rifat ile birlikte halkı, Millî Mücadelenin amaçları konusunda aydınlatmak üzere Anadolu'nun değişik illerine gönderildi. Antalya'da bulunduğu sırada, Adana'nın kurtuluşu üzerine bu ile davet edildi ve burada gerçekten etkileyici konuşmalar yaptı. Dağlılar başlığını taşıyan bu nutkundan çok heyecan duyan Adanalılar, Mustafa Kemal'den, Mehmet Emin'in burada kalmasını istirham ettiler. Başkomutan'ın ricasıyla bu şehirde yerleşen Millî şair, bir süre sonra Büyük Kurtarıcı'dan başka şehirlerde de konuşmalar yapmak üzere görev talep etti. Başkomutan Mustafa Kemal, kendisine verdiği cevapta, kısa bir süre sonra İzmir'in kurtarılacağını ve kendisiyle orada buluşabileceğini bildirdi. Gerçekten de böyle oldu. Mehmet Emin Bey ile Gazi Hazretleri İzmir'de buluşup birlikte Ankara'ya döndüler. Kısa bir süre sonra da yapılan seçimlerde Şebinkarahisar mebusu olarak TBMM ne giren Millî Şair, 1923 yılında Kral Corc'a ve 1928'de de Dante'ye adlı mensur kitaplarını bastırdı. 1928'de de manzum ve mensur metinlerden oluşan Mustafa Kemal adlı eserini yayımladı. Daha sonra yapılan iki seçimden birincisinde Urfa, ikincisinde İstanbul'dan mebus seçilerek TBMM üyeliğini sürdüren Millî Şair 1939 yılında Ankara adlı son eserini yayımladı. Artık iyice yorgun düşen Türklerin İlk Millî Şairi Mehmet Emin Yurdakul 14 Ocak 1944 tarihinde İstanbul'da hayata gözlerini yumdu. Türk edebiyatının bu seçkin şairi Milletimizin millî heyecana en fazla ihtiyacı olduğu bir dönemde ortaya çıkıp, devrin siyasi şartlarının çok ağır ve tehlikeli olduğu günlerde, büyük bir cesaretle Türkçe Şiirleri yazıp ve yayımlamasının etkilerini, o günlerin tarihini doğru bilenler çok daha iyi takdir edebilirler. Bu eser için, kendisi gibi Sultanahmet Mitinginin heyecanlı hatibine şu cümlelerle seslenmiştir. "Babamın dizinde okuduğum bu kitap, Kur'an'dan, iyilikten, hayattan, ölümden bahsediyordu. Hava, yeşillik, hayat hep Allah'tan geliyordu. O kadar samimi ve basit idi. Bununla beraber bu basitlik arkasında, insaniyetin arkasından koştugu bir ruh vardı." Yine Osmanlı Şiiri Tarihi meşhur eseri yazan İngiliz edebiyat tarihçisi Mr. Gibb Mehmet Emin Bey için şunları yazıyor: "Siz geldiniz, ne şarka ne de garba bakarak kendi vatandaşlarınızın gönlünü okudunuz ve bunların heyecanlarını, duygularını kendi dilleri ile ve ustaca sundunuz. "Türk ailesinde ana- evlat ilişkilerinin zihinlere altın harflerle işlenmesinde, onun "Kesildi mi Ellerin" adlı manzumesinin değerini kimse görmezlikten gelemmez. Millî Mücadele'nin manevî mimarları arasında Mehmet Emin Bey'in seçkin yerini, Gazi Hazretlerinin ona karşı takındığı müstesna tavır en üst düzeyde ortaya koymuştur. Hele Servetifünun ve Fecr-i Âti dönemlerinin anlaşılması güç Osmanlı Türkçesinin yaygın olduğu edebiyat dünyasında Mehmet Emin Bey'in sade ve nazmı nesirle kucaklaştıran akıcı Türkçesi, yeni ve başlı başına ulaşılması güç bir başarıdır.

Eserleri: Türkçe Şiirler, İst. 1900, Türk Sazı, İst. 1914, Turan'a Doğru, İst. 1915. Dua ve İsyân, 1915, Türk'ün Hukuku. İst. 1919, Aydın Koşulları. İst. 1919, Kral Corc'a. İst. 1923, Dante'ye İst. 1928, Mustafa Kemal İst. 1928, Ankara. İst.

1939.

Hüseyin AĞCA

KAYNAKÇA

AĞAOĞLU, Samet, **Babamın Arkadaşları**, İstanbul 1965.

AKYÜZ, Kenan, **Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi**, 2. Baskı, Ankara 1958.

İĞDEMİR, Uluğ, "Mehmet Emin", **Aylık Ansk.**, 1. Cilt, İstanbul 1945.

KABAKLI, Ahmet, **Türk Edebiyatı**, Cilt 3, İstanbul 1990.

TEVETOĞLU, Fethi, **Mehmet Emin Yurdakul**, Ankara 1988.

ÜNAYDIN, Ruşen Eşref, **Diyorlar ki**, İstanbul 1918.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mehmet-emin-yurdakul-1869-1944/?pdf=3494> adresinden erişilmiştir